

איך יוצאים מהמשבר?

לאחר עשור של צמיחה, המשק הישראלי נקלע למשבר כבד על רקע נגיף הקורונה. האם התוכניות הממשלתיות יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר? מהם מנועי הצמיחה שבהם ישראל צריכה להשקיע, ואיך החברות עצמן מתמודדות עם השלכות המשבר? מגזין "אחד העם" של איגוד החברות הציבוריות מארח מנהלים ויו"רים בכירים שמשרטטים מפת דרכים למשק הישראלי | יואל צפירי

הממשלה לא הצאגו עובדים לחל"ת ולא פיטרנו, אלא להיפך - אנחנו ממשכים לצמוח ולקלוט עובדים".

זהו המדינה לא הוצאנו עובדים לחל"ת ולא פיטרנו, אלא להיפך - אנחנו ממשכים לצמוח ולקלוט עובדים".
זהו המדינה לא הוצאנו עובדים לחל"ת ולא פיטרנו, אלא להיפך - אנחנו ממשכים לצמוח ולקלוט עובדים".

מהם הלקחים של שוק ההון הישראלי מהמי יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי? "תוכנית" מורכבת ממטרה מוגדרת ושותר צעדים מתואמים עם לר"ו מוגדר, שיהו מובי לים לאותה מטרה.לצערי, לא ראיתי דבר כזה מהממשלה, אלא רק שמעתי על רעיונות בדי דים ומשתנים לפרקים.בהיעדר תוכנית רצינית, לצערי הרב מאד הממשלה לא תצליח להוביל את ישראל ליציאה מהמשבר.אני מקווה שהמצב ישתנה בקרוב".

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? "המדינה לא צריכה להשקיע במנועי צמיחה. זהו המדינה צריכה לעשות שני דברים: ראשית,

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר?

"בעקבות הקורונה, הצורך בתקשורת גדל ואיזמים באינטרנט, כגון ניסיונות פשינג, גרד לוו הם.הלקוחות שלנו, מפעילי תקשורת בכל העולם, ממשכים לתת שירות ללקוחותיהם ומי שתמשים בפתרונות שלנו לניהול יעיל של רשת התקשורת והגנה על צרכנים.כנסף, אלוט נכנסה למשבר מאד חזקה עם צבר המונט גדול והרי בה מזומנים. סה"כ אנחנו מתמודדים היטב עם המשבה לא הוצאנו עובדים לחל"ת ולא פיטרנו, אלא להיפך - אנחנו ממשכים לצמוח ולקלוט עובדים".

האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו

ארז ענתבי

לתת גב כלכלי לעסקים שנכנסו למשבר מאי קרו (תירות, מסעדות וכדומה) כדי שיהיו פה ביום שאחרי.שנית, לייצר רואות במהירות. על הממשלה להחליט מה היא עושה, לפרסם את התוכנית אותה תבנה ולבצע את מה שהתחייבה לעשות במהירות.אם אלו יקרו, מנועי הצמיחה ושאר העסקים יוכלו לרואו לעצמם".

גם אחרי שהקורונה תסתיים, זה רק ענין של זמן עד שיגיע רבבון חורש.מינוף גבוהה לא שורר אירועים כאלה וצריך להתרחק מחברות עם מינופים גבוהים".

"להשקיע בתשתיות לאומיות באמצעות מכרזים מהירים ויעילים"

/ דרור שרון, מנכ"ל חברת מגל מערכות ביטחון

דרור שרון

או התקולות מעל לכמות המותרת. במקביל לנוי סיון למצוא את ההזדמנות שבמשבר, פעלנו כמובן וכמתחייב גם בדרך של צמצום משמעותי בהוצאת התפעוליות של החברה, אך כאמור מבלי שהחבר שיאפשר לנו לצאת מחוקים מהמשבר העולמי הזה. כך, לצד שמירה חיזוק של הקשרים עם לקוחותינו, הרחבנו את ההשקעה של החברה במחקר ובפיתוח בארץ ובעולם ואף ניצלנו את התקופה כדי להשיק מוצרי תוכנה חדשים וייעודים לתקופת הקורונה, דוגמת פתרונות וריאוי מתקדמים לאכיפה מודיקת של עטית מסיכה במקומות ציבוריים וזמי אדם,

"התוכנית לתמיכה בחברות טכנולוגיות כמו מגל הינה שולית, לעומת מדינות כמו קנדה וארה"ב בהן

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר?

"החברה הציבורית שלנו, מיטב רש, שעיקר עיסוקה הוא ניהול נכסים פיננסים עבור הציבור (ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות, ניהול קופות גמל, קרנות השתלמות ופנסיה), נפגעה ברמת ההכנסות באופן מיידי עקב הירידה החדה בערך הנכסים המנוהלים ויציאת כספים, בעיקר וכמעט רק בקרנות הנאמנות. נאלצנו לתת תשובה מיידית באמצעות קיצוץ בהוצאות והק פאנו זמנית כמה תקציבים פחות רחופים לביצוע.

כמו כן, כ-18% מן העובדים יצאו לחל"ת ובינתיים החזרו כולם לעבודה. אף עובד לא פוטר והודענו על ויתור על העמקע שמגיע לנו כמעסיק מן המדינה.השינוי העיקרי היה במעבר מאסיבי לעבודה מן הבית ביחס של 70% (כית) מול 30% (משרד), או 80%/20% בחלק מן הזמן, כמו היום. במקרה שלנו, שינוי מתכונת העבודה היה לא פשוט, אבל גם לא ממש טראומטי, מכיוון שאנחנו נערכנו לתרחיש כזה. כגוף פיננסי אנחנו נדרשים לעשות תרגול חירום כזה אחת לשנה לערך, כך שכל המערכות שלנו כמו ניהול השקעות, שירות לקוחות, ותפי עול, מתורגלות בכך".

האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי? "התוכניות הממשלתיות הקיימות לא יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי. אלה תכניות שאומצו טלאי על טלאי, במקרים רבים כמי ענה ללהצמי חיצוניים, לא רק של הווירוס עצמן,

שק לאחרי, מקשים מאוד לחוות מה יהיה בהמשך המחצית השנייה של שנת 2020".
האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי? "התוכניות הממשלתיות שהוצגו עד כה הן בבחינת 'דיכוי צמיחה ותעסוקה' ולא עידוד תעסו קה. הארכת דמי אבטלה לחל"ת מראש עד אמצע 2021 אינו מייצר מוטיבציה או רצון לחזרה מהירה לשוק התעסוקה. חלוקת כסף לאוודחים ומענקים שאינם נגודת של הפסדים בפועל, או ברמות יכויו מס או החורים, אף היא לא מעודדת את שיקומם של הצוקים ועידוד צריכה וצמיחה. מדינת ישראל תחזור למסלול של צמיחה ותצא ממשבר הכלכלי אך ורק כשייפתר המתח הפוליטי. אי-הוודאות הגי דולה וההחלטות שמתקבלות נראות יותר כאווירה של 'כלכלת בחירות'. רק ממשלה יציבה לטווח ארוך עם ראש אחר, יהיה אשר יהיה, אשר תבנה תוכנית כלכלית ותקציב ארוך טווח, שאינו מושפע מעיתוי חילופי ראש הממשלה, שייעו למשק לחזור לוודאות מסיימת ולכיוון של צמיחה".

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? "מדינת ישראל נעה ב-20 השנה האחרונות באסטרטגיה ברורה - פיתוח תחומי ההיי-טק

ני ביצוע החלטות באופן נחוש ומהיר, ווו נקודה קריטית במשבר מסוג זה. אומת הסטארט-אפ התגלתה כאומת הפקס, בפיגור ניכר בתחום הטכנולוגי. אם זה בלמידה מרחוק, אם זה ברוחב פס האינטרנט, ואם זה בדיגיטציה. לפיכך, חלק ממה שנדרש היום זה סגירת הפיגור בתחומים האלה. בכך, כמובן, אין די. יש מהלכים גדולים מאוד שצריך יהיה לבצע, חלקם בשיתוף המגזר העסקי, כמו בנושא תשתיות למיניהן, השקעות שמוכיחות עצמן כתורמות חזק לפיריון, ולא רק תשתיות פייזיות אלא גם תשתיות אנושיות בתחום החינוך שבעיניי מפגר מאוד בישראל.

העסקים הקטנים והבינוניים התגלו כחוליה החלשה כמשק. יש להגדיל את שיעור הערבות של המדינה להלוואות הניתנות להם ל-40% ולספק קו אשראי מולד - גם לגופי אשראי חוץ-בנקאיים העובדים מולם.

ויש עוד רשימה ארוכה של מהלכים, שאחד החשובים שבהם, בהקשר של יעד תעסוקה מלאה, זה להקצות משאבים גדולים מאוד להסבה מקצרי עית שהזדונה מאוד בישראל בעשור האחרון. עולם התעסוקה התחיל לעבור שינוי דרמטי עוד לפני משבר הקורונה והמשבר מאץ אותו מאוד. מקצרי עות נעלמים, מקצועות חדשים מופיעים וההתאמה נדרשת ומתבקשת. משבר התעסוקה הולך ללוות אותנו שנים רבות וחלק מן המענה יגיע גם מקיצור שבעו העבודה לארבעה ימים, ואולי גם מההגנת הכנסה בסיסית לכל אורך בניה".

"המשבר מחדד את הצורך לעודד באופן ממשי את הפעילות בבורסה באמצעות הקלות מס משמעותיות לחברות ציבוריות" / צבי סטפק, יו"ר מיטב דש

צבי סטפק

אלא של גופים רבי עוצמה ושיש להם מנוף על המדינה. מקבלי ההחלטות לא הפנימו את חומרת המשבר, לא רק בראשיתו אלא גם חודשיים לאחור שהחל, ההחלטות התקבלו באיחור ויישומן, אם בכלל, התעכב שלא לצורך. התוכניות הקיימות מנסות לתת מענה למצוקות וכשנויות, בהצלחה מועטה בלבד, אך הן בוודאי לא מספולות 'ביום שאחרי'".

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? "משבר הקורונה חשף כמה מהחולשות ומהי חוליים של 'אומת הסטארט-אפ'. אחד מהם הוא עורך משווע של ביוקרטייה, שמהווה חסם בפי

"לבנות מנגנונים שישוו את עלויות הייצור למדינות מתועשות ויאפשרו לתעשייה ישראלית להתפתח" / רועי גרמן, מנכ"ל קבוצת חמת

רועי גרמן | צילומים: יחיצי

נים הוכיח שוק ההון שהוא צומח לאורך זמן גם לאחר תקופות שפל כלכלי. הצורך בניולות לאוד סגירת כלילת של המשק נרמה למשקיעים רבים לקבוע את ההפסדים ולצאת מחשוק. מאחר ושוק ההון הוא בעיקר מגרש המשחקים של משקיעים מוסדיים, המשקיעים את כספי קופות הגמל וקרנות ההשתלמות של הציבור, או הלקה הוא שאת ההסכנות 'קצרי הטווח' של האוכלוסייה המבוגרת, הקרובה לגיל פנסיה, יש להשיק באפיקים בטוחים ופחות מסוכנים על מנת להקטין את הסיכון של חוסנם הכלכלי בתקופת הפנסיה".

"שוק ההון הישראלי, ברומה לשוקים אחרים בער"לם יש לציין, הניב בתגודותיו קיצונית. לאורך הש"ב

“הממשלה משדרת פאניקה וזורעת בלבול רב בקרב הציבור הרחב” / רני ציס, מנכ"ל רני ציס מרכזי קניות

רני ציס שכהמשך הדרך ננצל את ההזדמנויות שייצרו

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר? “בתקופת המשבר נקטנו צערי התייעלות וצמצמנו הוצאות בצורה אחרת. כל זאת במי קביל להמשך פיתוח תוכניות העבודה של החברה כהרגלן. רני ציס מרכזי קניות’ היא חברה של מרכזי קניות פתוחים שממוקדת כשכונת העי רים, ובעיקר בפריפריה ובמגזר הערבי. במקביל, אנו מתקרבים עם פיתוח מתחם גני תקווה, כפי תוח הקמת סניף ‘אושר ער’ בכ”ס (5,400 מ”ר) ובהתחלת עבודת הבנייה בקניון טירה. למעשה, אנו נמצאים בשלבי שיווק מאוד מתקדמים של כל המתחמים. החברה מאוד מאמינה בנכסיה גם לאחר המשבר, וגם באכלוסם המלא, ואין לנו ספק שמהמשבר הזה נצא מחוזקים אף יותר עם גודל לוח גבוהה ורבע גדול להצלחה. אנו גוקטים כל העת פעולות להגברת נילות החברה, תוך המי

בשוק בעקבות המשבר. לראיה, ביצענו במהלך המשבר מהלך אסטרטגי עם קרן ריטו, שהוכיח שגם בימי קורונה אפשר להרוויח כסף.” **האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי?** “אני סבור שהממשלה משדרת פאניקה וזורעת בלבול רב בקרב הציבור הרחב. יש תחושה שאין מבוגר אחראי שמנהל את המערכה החשובה מול הקורונה. בגל הראשון המדינה טעתה כשביצעה סגר מלא. היא היתה צריכה להשאיר מגבלות, אך לא להגיע למצב של סגירה מלאה של כל המשק. אני מצפה גם היום מהממשלה לתמוך בעסקים, הן על-ידי הרמת מענקים לעם ולפריפריה (ולא רק לעסקים), והן באמצעות מתן הלוואות מדינה עם ערבות של 75% ולא 15% וכך הבנקים יוכלו

לתת אשראי לעסקים בביטחון מלא.” **באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה?** “המדינה צריכה להשקיע בפריפריה, לתת מענקים לתעשייה ולחברות שמעסיקות ומכי שירות עובדים רבים, ולדאוג לייצר כמה שיותר מקומות תעסוקה על מנת להוריד את שיעורי האבטלה במשק.” **מהם הלקחים של שוק ההון הישראלי מהמי שב?** “שוק ההון יורה’ מהר מדי, לטעמי, כאשר בפועל המציאות מראה שעליו להתאדר בסבל” נות ולא לפעול באופן אימפולסיבי. על שוק ההון להבין כי חברות עם נכסים טובים והנהלה חזקה ישרדו גם אחרי הקורונה, ואף ישפרו את ביצור עיה, ושיוו השוק שלהן יישמר.”

“יש לתמרץ חברות טכנולוגיה וביוטק להיכנס לבורסה” / אבי ברנמילר, יו”ר ומנכ”ל ברנמילר אנרג’

אבי ברנמילר בכנסים, לפגוש לקוחות ואפילו לשלוח צוותי התקנה, ולכן מתאימים הן את השיווק והן את

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר? “הקורונה האיצה בעולם את המעבר לאנר” גיה מתחדשת, הגבירה את מגמת הייצור המ” קומי וחלק גדול מתוכניות השיקום באיחוד האירופי ובארה”ב מתרכזות בהאצת פרויקטים התומכים בהפחתת פליטות. ניתן לומר כי מבי חזית השוק, הקורונה עשתה לענף האנר” גיה המתחדשת שירות טוב. כמובן, שבמידה והקורונה תעכב במידה מסוימת פרויקטים, הרי שאנו יושבים על משבצת שנהנית מצי מיהה וביקושים, ומשכך רואגים לשמור על תורים מוזמנים והיר ויצבי. במקביל, אנו ממשיכים לנקוט באמצעי זהירות - הן בהתי נהלות ביצור ובמשרד והן בהימנעות מוחלטת מהשתתפות בפגישות עם אורחים מחו”ל. אנו מאמינים כי ייקח זמן רב עד שנוכל להציג

התפעול לעבודה באמצעות שותפים מקומיים בכל שוק יעד.”

האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי?

“לצערי, טרם ראיתי תוכנית שכזו, כי אם נסיונות לכבות להבות בלבד, ואף לא הוצגה תוכנית שיקום או הבראה.”

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? “יש להשקיע במקומות בהן ניתן לייצר צמיחה נוכח הקורונה. טכנולוגיה, תקשורת, קלינטק, ביוטק, במקביל, יש להשקיע רבות בהסבות מקצועיות. היות וייקח זמן רב עד שעולם התיירות יתאושש, יש לסייע למיליון

מוכטלים לבצע את ההסבה המקצועית הנר” רשת.”

מהם הלקחים של שוק ההון הישראלי מהמי שב?

“אני סבור שמוקדם מדי להפיק לקחים, שכן אנו נמצאים רק בתחילת האירוע. אני סבור כי ישנם מגורים שהפגיעה בהם טרם מתבטאת במחירי המניות, ומצד שני ישנן חברות שצומחות ופורחות בתקופה כזו, ויש מקום לאפסייה. עם זאת, ניכר כי שוק ההון שלנו מאד מוטה נרל”, ואני סבור כי יש לתמרץ חברות טכנולוגיה וביוטק להיכנס לבורסה על-ידי מתן תמריצים ומתן ער” בויות מדינה למשקיעים, כפי שעושים עכ” שיו, והורדה של המס על רווחי הון, על מנת שכסף נוסף יזורם לבורסה.”

“למסות דיפרנציאלית את העסקים שהרוויחו יותר מאשתקד על הרווח העודף” / צורי דבוש, יו”ר ובעל השליטה בחברת קליל תעשיות

צורי דבוש

רק מתי. לצערי, נצא מאחר בהרכה מאשר היינו יכולים לצאת מזה.”

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? “המדינה היתה צריכה להשקיע מסיבות בה” סבות מקצועיות לכל המוכטלים, לצד גיוס מור” בטלים לעבודות נדרשות כטיפול במשבר, כמו חיטוי, ביצוע בדיקות, מיפויים וכדומה.”

מהם הלקחים של שוק ההון הישראלי מהמי שב?

“הפיקוח על הבנקים ישב על הגדה, מבחינתי, והשאיר את לקוחות הבנקים ללא הגנה, מה שגרם לבנקים לנצל את המצב באופן ציני.”

הממשלה לא ניצלה את הזמן להכנת תוכ” ניות מרוקרוקת שיעניקו מענה להיקף הפגיעה לכל סקטור עסקי. אחרי הכל, יש שנפגעו באופן הרסני, לעומת כאלה שהמשבר עשה להם טוב. למשל, הייתי ממסה דיפרנציאלי את העסקים שהרוויחו יותר מאשתקד על הרווח העודף. במ” קום זאת, הממשלה העדיפה ללכת בדרך הקלה של מתן פיצוי גורף, בטענה שכל דבר אחר היה לוקח זמן. מצד שני, את הזמן שהיה לא ניצלו היטב. ראוי היה להשקיע מחשבה, ולכל היותר

לתת לכולם, למעט לאלו שלא נפגעו בוודאות - כמו המגזר הציבורי, אנשי צבא, חברי כנסת ושרים. אני מאמין שבסוף נצא מזה, המבחן הוא

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר? “זעת המשבר החברה מנצלת את הזמן להמי שך יישום התוכנית האסטרטגית, במקביל לחשי” בה על מוצרים ושירותים חדשים לקראת היציאה מהתקופה המתאגרת. כמו כן, אנו מפזרים לחיות שם עבור כל העובדים שלנו, ברגש על הגדלת הוודאות בתוך אי-הוודאות. אנו מבצעים הררכות והכשרות לעובדים, ללקוחות ולשותפים שלנו, ומכניסים את ההוצאות הלא הכרחיות ומשקיעים בתשתיות.”

האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי?

“יש לעודד סקטורים צומחים שביכולתם לקלוט עובדים חדשים” / ניר זיכלינסקי, יו”ר חברת שיח מדיקל גרופ

ניר זיכלינסקי | צילומים: יחיצי

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר? “כחברה ותיקה בשוק הקנאבים המקומי אנו למודי משברים. ניהול חברה במשבר הינו דומה מאוד לניהול חברה בצמיחה מהירה וישנם הרבה משתנים בעבודה עם קנאבים רפואי, ביניהם נושאי הרגולציה, הייצוא, והתקלאות שהנם רוויים בחוסר וודאות. לכן, אנו מיומנים בניהול אחראי ושקול של החברה ומתקדמים תמיד בצורה אחראית ומבוקרת. עם פרוץ המשבר עשינו חשיבה ותכנון אסטרט” גיים להתמודדות עם המשבר לאור הסיבות. מא” חו ואנו מייצרים מודר ממעוטי אלפ” מטופלים באופן חרשי היה חשוב לנו לשמור על שיגרת עבודה. המשכנו לעבוד במלוא המרץ, תוך שמירה על התקנים המחמירים ביותר, במטרה לשמור על בריאותם של העובדים ולהמשיך באספקה סדירה לקהל המטופלים שלנו, תוך הקפדה על סטנדרטי האיכות הגבוהים ביותר בעולם, ובהתאם לדרישות

“התקלאות הינה נרברך משמעותי בכלכלה הישראלית. אני מאמין כי בתורשים האחרונים מקבלי ההחלטות והציבור כולו הבינו את החי שיבות של תוצרת מקומית איכותית וכלכלה לוקאלית. אני מאמין כי יש לעודד סקטורים צומחים מלאי פוטנציאל שביכולתם לקלוט עיר עסקים חברתיים המלצות לטיפול במשבר, אני מאמין כי הממשלה עוברת לילות כימים על מנת להוציא את ישראל מהמשבה בשיח מדיקל גרופ אנו עושים כל מאמץ להמשיך לראוג ללקוחות שלנו מבלי להסתמך על תוכניות אלו. כולי תקווה שהי ממשלה תצליח להוציא את ישראל מהמשבר לטובת הציבור כולו ולטובת המשך עשייה פרוייה ויצרנית. אין ספק כי במשק הישראלי יש הוכמה ימית רוח חדשנות שאני מעריך כי יסייעו לצלוח תקופה זו.”

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? “הלקח המשמעותי ביותר הוא לשמור על מצבת מוזמנים איתנה ותמיד לראוג ליום סג” ריה מאחר ואנו למודי ניסיון דאגנו גם לנושא זה, והראיה לכך היא שברשותנו יתרות מוזמנים ושיווי מוזמנים אשר נכון ליום ה- 31.3.2020 עמ” רו על כ-28 מיליון שקל, ואף השלמנו גיוס הון בתודש יוני בהיקף של כ-20 מיליון שקל.”

“שוק ההון הגיב בבגרות יחסית למשבר” / מיכל גור, מנכ”לית אלמוגים

מיכל גור

ביצד החברה שלכם מתמודדת עם המשבר? “אלמוגים נכנסה למשבר מחווקת פיננסית לאחר הנפקת מניות ראשונה לציבור. אנו שומרים על נילות גבוהה ומאחרים הזדמנויות להגדיל את צבר העבודות העתידיות שלנו, כמו למשל עסקה שנחתמה לאחרונה לפינו-בינוי ביבנה ועוד מספר עסקאות שנמצאות כבתנה כימים אלה. תמהיל הפרויקטים הקיים בנוי בצורה מאוזנת כך שחלקו בפרויקטים של מחיר למשתכן באזורי ביקוש בלבד (נתניה, אור ים וחפה-בר” מל), חלקו בפרויקטים בהם מחיר המכירה נעים בין 1-1.5 מיליון שקל וחלק הקטן בדירות צמוד דות קרקע - תמהיל אופטימלי בתקופה הנוכחית. מבחינת אתרי הבנייה, המשכנו לעבוד כמתוכנן

ולא נפגענו כך שאין צפי לעיכובים בהשלמת הפרויקטים והם ממשיכים בהתאם לתכנון.” **האם להערכתך התוכניות הממשלתיות שהוצגו יצליחו להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי?** “אני יכולה להתייחס לענף שאני פועלת בו. אני מאמינה כי השילוב שקיים היום בין הגורמים המובי” לים בענף - שר האוצר שפועל להפחתת מס הרכישה על משקיעים, שר השיכון - שפועל להגדלת היצע ומענקים בפריפריה, ושר הפנים - שפועל להפחתת הנטל הבירוקרטי הקיים בוועדות תכנון וניהול ולורוו הליכי היישוי, הינו שילוב נכון שסייע להניע את הענף בפרט והמשק בכלל בכיוון הנכון.”

באילו מנועי צמיחה המדינה צריכה להשקיע

כדי לחזור לתוואי של צמיחה ותעסוקה מלאה? “המדינה צריכה להשקיע בשיפור התשתיות, בהנגשת הפריפריה למרכז, במערכת החינוך ול” קדם מנועי צמיחה תוכניות הכשרה מקצועית הכלכלי.” **מהם הלקחים של שוק ההון הישראלי מהמי שב?** “בתור מי שעברה לא מעט משברים פיננסים בשוק ההון בענף, הפעם אני חושבת ששוק ההון הגיב בבגרות יחסית למשבה. ציבור המשקיעים הבין כי הפתרון אינו לברוח משוק ההון מייד בהתחלה, אלא להסתכל לטווח רחוק יותר ולראות שעל פני השנים שוק ההון מצליח לתרגם את הצמיחה והחזקה של המשק בישראל לעלייה בשווי התברות.”